

Π5.2.4 Σύνταξη Ενιαίου Επιμορφωτικού Υλικού

MIS 5035543: «ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»

Γνωστικό Πεδίο: Κοινωνικές Επιστήμες

Γνωστικό Αντικείμενο: Ιστορία Λυκείου

Ο χρόνος στα νέα προγράμματα σπουδών Ιστορίας

Ο χρόνος για τα νέα προγράμματα σπουδών είναι η βασικότερη παράμετρος των ιστορικών γεγονότων. Η χρονολογική αλληλουχία γεγονότων και περιόδων είναι καίριο ζητούμενο, αυτό που θα πρέπει οπωσδήποτε να κατακτήσουν οι μαθητές μέσα από το μάθημα. Η περίοδος που καλύπτεται συνολικά για το Λύκειο είναι αυτή ανάμεσα στην ομηρική εποχή για την ελληνική ιστορία και το σήμερα, κοντά δηλαδή στα 3000 χρόνια ιστορίας. Αυτό το διάστημα υποδιαιρείται σε επιμέρους διαστήματα, τα οποία ορίζονται από σημαντικά γεγονότα (δυσνητικά) μεταβατικά από την μία περίοδο στην άλλη. Ενίοτε, βέβαια, η υποδιαίρεση του χρόνου είναι περισσότερο συμβατική, καθώς δεν υπάρχουν ουσιαστικά γεγονότα μεταβατικά στην σύντομη διάρκεια, αλλά το πέρασμα από την μία εποχή στην άλλη οφείλεται σε γεγονότα που επισυμβαίνουν για αιώνες (γεγονότα μακράς διάρκειας), οπότε συχνά αναφερόμαστε σε διαδικασίες και όχι γεγονότα. Σε κάθε περίπτωση, στην υποδιαίρεση των ιστορικών περιόδων έχουν υιοθετηθεί κατά κύριο λόγο ως χρονολογίες έναρξης και λήξης αυτές που θεωρούνται επικρατέστερες βιβλιογραφικά.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί κατά την διδασκαλία στις δύο καίριες διαιρέσεις του χρόνου που κυριαρχούν στην ελληνική αλλά και την ευρωπαϊκή ιστορία και κατ' επέκταση και στα νέα προγράμματα σπουδών του μαθήματος: την διαίρεση σε προ Χριστού και μετά Χριστόν περίοδο και στην τριμερή ανάμεσα σε Αρχαία, Μεσαιωνική και Νεότερη. Για την πρώτη θα πρέπει να επισημανθεί

στους μαθητές η αντίστροφη χρονολόγηση και να γίνει όσο γίνεται ξεκάθαρο ότι μετά τον 5ο π.Χ. αιώνα ακολουθεί ο 4ος και όχι ο 6ος, όπως συμβαίνει στις μ.Χ. χρονολογήσεις. Για την δεύτερη θα πρέπει να γίνει μνεία στις ποικίλες χρονολογίες που έχουν προταθεί για την λήξη της Αρχαιότητας και την έναρξη του Μεσαίωνα (κυμαίνονται από το 330 μ.Χ. μέχρι και το 610 μ.Χ.) σε αντίθεση με ό,τι ισχύει για την λήξη του Μεσαίωνα και την αρχή των Νεότερων Χρόνων όπου σχεδόν όλοι οι ιστορικοί συμφωνούν πως αυτό συνέβη στα μέσα με τέλη του 15^{ου} αιώνα.

Τέλος, ένα σημείο στο οποίο θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην διδακτική πράξη είναι η εξοικείωση των μαθητών με την αρίθμηση των αιώνων και με το τι ακριβώς αυτή σημαίνει. Παρατηρείται μαθητές ακόμη και της Γ΄ Λυκείου να μην έχουν αντιληφθεί τι σημαίνει π.χ. 19ος αιώνας. Να ερωτώνται πότε έγινε π.χ. η Ελληνική Επανάσταση και ενώ γνωρίζουν την χρονολογία 1821 να απαντούν ότι έγινε τον 18ο αιώνα, θεωρώντας πως ο 18ος αιώνας καλύπτει την περίοδο 1800-1900. Πρακτικά πολύ, θα πρέπει να επισημαίνεται στους μαθητές ότι ο αιώνας ονοματίζεται από την χρονιά στην οποία λήγει, δηλαδή 18ος αιώνας (1700-1800), καθώς και να φέρνουν πάντα στην μνήμη τους, όταν έχουν κάποια σχετική σύγχυση, τον αιώνα στον οποίο ζούμε, δηλαδή τον 21ο και αναλογικά να βρίσκουν σε ποια έτη αναφέρεται π.χ. το βιβλίο, όταν γράφει «12ος αιώνας».

Ο χώρος στα νέα προγράμματα σπουδών Ιστορίας

Τα νέα προγράμματα σπουδών ιστορίας δίδουν έμφαση κυρίως στον ιστορικό χώρο του Ελληνισμού και αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει και διαφορετικά εφόσον αποτελούν προγράμματα σπουδών του ελληνικού σχολείου. Αυτό σημαίνει ότι ο μαθητής πρέπει να εξοικειωθεί πρωτίστως με τον χώρο του σημερινού ελληνικού κράτους. Στην συνέχεια με αυτόν της Μ. Ασίας, της Ανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων. Ακολούθως, θα πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζει τον ιστορικό χώρο της Ανατολικής, της Κεντρικής και της Δυτικής Ευρώπης. Μετά της Μέσης Ανατολής, της Κεντρικής Ασίας και της Άπω Ανατολής. Παράλληλα, να μπορεί να αναγνωρίσει τα βασικά σημεία του χώρου της Αμερικής και τέλος κάποια βασικά γεωγραφικά δεδομένα της Αυστραλίας.

Η ανωτέρω σειρά έχει να κάνει με την χρονική σειρά της διδασκαλίας του ιστορικού χώρου, καθώς στην ύλη προηγούνται γεγονότα που έχουν να κάνουν με τον κυρίως ελλαδικό χώρο, ακολουθούν άλλα με αναφορές στην Μ. Ασία, την Ανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια, την Ανατολική Ευρώπη, την Μέση Ανατολή και κατόπιν στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, την Κεντρική Ασία και την Αμερική. Σπάνιες αναφορές κυρίως έμμεσες γίνονται και στον χώρο της Άπω Ανατολής και της Αυστραλίας.

Ταυτόχρονα, όμως, η ανωτέρω σειρά έχει να κάνει και με την ποσοτική διάσταση της διδασκαλίας. Δηλαδή περισσότερος χρόνος πρέπει να αφιερωθεί στην εμβάθυνση της ιστορικής γεωγραφίας του κυρίως ελλαδικού χώρου, και αναλογικά λιγότερος κατά σειρά στις περιοχές που προαναφέρθηκαν.

Εδώ χρειάζεται να επισημανθεί ότι δεν χρειάζεται να αφιερωθεί ιδιαίτερος διδακτικός χρόνος στην ιστορική γεωγραφία νοούμενη ως αναφορά στους ιστορικούς τόπους που εμπεριέχονται στην ύλη, αλλά μέσα στο μάθημα θα πρέπει να προβάλλονται συχνά ιστορικοί χάρτες ιδίως για τις περιοχές που ο διδάσκων διαπιστώνει έλλειμμα στην πρόσληψη του χώρου από τους μαθητές του. Αλλά ακόμη

και αν ένας εκπαιδευτικός διαπιστώσει ότι για κάποια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή υπάρχει πλήρης άγνοια του χώρου και αφιερώσει κάποια διδακτική ώρα αποκλειστικά στην ιστορική γεωγραφία της περιοχής, κάτι τέτοιο δεν θα πρέπει να θεωρείται ως απώλεια διδακτικού χρόνου, αλλά αντιθέτως ως κάτι αναγκαίο και απολύτως χρήσιμο για την συνέχεια της διδασκαλίας, καθώς είναι αδύνατον να αντιληφθεί ο μαθητής την σχέση των γεγονότων μεταξύ τους, τι προκάλεσε τι και τι προκλήθηκε από τι, ποια κατάσταση οδήγησε στην άλλη, την ιστορική εξέλιξη, εν πολλοίς να συλλάβει το ιστορικό συνεχές, εάν αδυνατεί να εντάξει ό,τι ακούει, βλέπει και μελετά στον χώρο.

Για παράδειγμα, ελάχιστοι μαθητές ακόμη και της Γ΄ Λυκείου είναι πλήρως κατηρτισμένοι στον κυρίως ελλαδικό χώρο, ενώ ακόμη λιγότεροι είναι αυτοί που γνωρίζουν την έκταση τόσο της σημερινής, όσο και -ακόμη περισσότερο- της ιστορικής Ρωσίας με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αντιληφθούν πραγματικά τα αίτια της ανάπτυξης της ρωσικής ισχύος, ούτε και την επίδραση της σημερινής της έκτασης στην θέση και σημασία της Ρωσίας στον κόσμο. Εκεί, ο διδάσκων θα πρέπει να τονίσει ότι η Ρωσία εκτείνεται από την Ανατολική Ευρώπη έως την Άπω Ανατολή και να την δείξει σε σχετικό χάρτη.

Ο Επόπτης/Η Επόπτρια

.....

Ονοματεπώνυμο – Υπογραφή